

Landgoederen in de rand van Warnsveld

Auteur: Dolf Logemann

Den Dam, De Voorst en 't Velde

In de rand van het dorp Warnsveld liggen drie mooie landgoederen, elk met hun eigen karakter. Deze wandeling begint bij de Martinuskerk in het oude gedeelte van Warnsveld. Hier is nog de sfeer van het oude dorp te proeven. Via een oud kerkpad steken we het riviertje de Berkel over. Na een korte wandeling over een aantal groene paden komt u uit bij het eerste landgoed: Den Dam. Vandaaruit gaat de tocht naar het naastgelegen landgoed Huis De Voorst, ooit bedoeld als een kopie van koninklijk kasteel het Loo in Apeldoorn. Grote bomen kenmerken dit landgoed. Via een stuw in de Berkel komen we in het derde landgoed: 't Velde, dat een veel oudere geschiedenis kent dan het vorige. De wandeling leidt ook door de bij het landgoed horende bossen aan de andere kant van de provinciale weg: het Veldese Bos en het Kapperbos. Ten slotte loopt u langs de Berkel en het Kerkpad terug naar het beginpunt.

Let op: het graspad langs de Berkel achter Huis 't Velde is momenteel zeer modderig. Zorg voor hoge schoenen die vies mogen worden!

Routebeschrijving

NB. In deze routebeschrijving vermelden we - tussen haakjes - consequent de straatnamen, ook als die niet in het veld vermeld staan. Dit omdat deze behulpzaam kunnen zijn bij de oriëntatie op de kaart of bij het vragen naar de juiste weg.

1. Met het gezicht naar de straat linksaf, daarna opnieuw linksaf (Schoolstraat)
2. Einde Schoolstraat rechtsaf (Rijksstraatweg, tegenwoordig een rustige dorpsstraat). Blijf op het rechter trottoir, een meidoornhaagje met platanen aan uw linkerhand. U loopt zo een paadje in met aan weerszijden beukenhagen. Daarna eerste paadje linksaf, enkele traptreden op
3. Einde van het pad: weg oversteken en rechtdoor (Kerkpad). U kruist eerst een drukke weg, daarna via een smal wit bruggetje over het riviertje de Berkel
4. Voorbij de Berkel tweede straat links (Sonnenbergstraat). Na circa 25 m in de bocht rechtdoor, langs huisnummer 6. Dit pad is herkenbaar aan een witgeschilderde stoepwand. Het begint als een klinkerpad, maar wordt al snel een graspad
5. Einde graspad: rechtsaf, weg oversteken en verder via een volgend graspad onder de hoogspanningsleidingen (bordjes voetpad en 'losloopgebied')
6. Aan het einde rechtsaf. Deze asfaltweg (Oostveensepad) wordt een breed, halfverhard pad. Afslag naar de Damlaan negeren
7. Vóór het eerstvolgend bosje linksaf via graspad. Dit graspad bijna tot het einde aflopen tot opnieuw een bosje
8. Circa 30 m na het begin van dit bosje rechtsaf, een pad door een klein beukenbosje. U komt uit in de bocht van een klein asfaltweggetje. Hier linksaf
9. In de volgende bocht, bij een houten hek, rechtsaf, via een graspad (Bordje 'Opengesteld'). Dit pad achterlangs Huis Den Dam geheel aflopen.

U passeert een bruggetje over een restant van de Eefse Beek. Dit restant wordt nu echter gevoed door water uit het er achter gelegen Twentekanaal.

10. Aan het einde van dit voetpad linksaf. In deze richting doorlopen tot aan de bebouwde kom van Eefde
11. In Eefde rechtsaf (Kapperallee) en na circa 50 m op de T-splitsing linksaf (Almenseweg) richting bushalte 'De Uitrusting'
12. Aan de overzijde van de Almenseweg, bij de bushalte een bospad in. Dit pad geheel aflopen tot het paaltje van 'Keuzepunt F68'.

U loopt nu op het terrein van Huis De Voorst

13. Bij dit keuzepunt rechtsaf en direct daarna met de bocht mee naar links. Ook dit pad geheel aflopen tot aan 'Keuzepunt F48'
14. Bij keuzepunt F48 scherp rechtsaf, een halfverhard fietspad. Daarna eerste pad linksaf, een breed bospad. Dit bospad volgt de oever van de gracht van het landhuis. U volgt dit pad langs de oever tot een kruispunt van (kleine) bospaden
15. Bij dit kruispunt neemt u het bospad naar rechts. Doorlopend komt u bij het toegangshek van Huis De Voorst
16. Loop nu terug via het klinkerweggetje. Circa 20 m na een lage balk over de weg linksaf. U bent nu terug bij het kruispunt van punt 15. Nu gaat u hier rechtsaf, een pad langs een weiland

17. Volg aan het eind van dit pad het bredere en halfverharde pad richting een voormalige dienstwoning van het landgoed (met de naam 'Berkeloord')
18. Ongeveer 200 m voorbij de dienstwoning eerste pad rechtsaf. NB. Op de hoek een paaltje met de merktekens van verschillende wandelroutes
19. Bij een stuw linksaf, over de stuw en aan de overzijde opnieuw linksaf, langs de oever van de Berkel. U passeert na enige tijd de achterzijde van Huis 't Velde
20. Aan het eind van het pad langs de oever, voorbij een bordje 'Landgoed 't Velde' van Het Geldersch Landschap, linksaf. Dit pad langdurig volgen tot aan het einde van het weiland aan uw rechterhand. Een zijpad met wandelroutes naar links negeren
21. Aan het eind van het weiland naar links richting een kunstmatig heuveltje/uitzichtpunt. Van hieruit het bospad langs de buitenrand van het bos volgen, richting een verkeersweg. NB het pad het dichtst tegen de weg aan is een mountainbikeroute
22. Aan het eind van dit bospad linksaf richting de verkeersweg, deze oversteken en rechtsaf. Na circa 10 m schuin linksaf via een smal bospad, hier opnieuw een bordje 'Landgoed 't Velde'.
23. Dit bospad aflopen tot u voorbij een bankje een brede beukenlaan aan uw linkerhand bereikt. Hier linksaf via deze beukenlaan
24. Aan het einde van deze beukenlaan met de bocht mee naar rechts en vervolgens een weg oversteken. Aan de overzijde opnieuw een bospad met een bordje 'Landgoed 't Velde'
25. Einde van dit bospad linksaf, richting een bankje. Even voorbij dit bankje bij een kruispunt van bospaden rechtdoor en dan, na circa 100 m schuin rechtsaf (een balk aan een ketting aan het begin)
26. U passeert eerst een kruispunt van bospaden, hier rechtdoor. Bij een Y-splitsing links aanhouden. Aan het eind, bij een driesprong linksaf en al na 10 m rechtsaf, via een smaller bospad dat soms moeilijk zichtbaar is (wellicht even zoeken dus)
27. Dit smalle bospad eindigt bij een lange, brede laan met nog relatief jonge beuken. Hier linksaf
28. Bij een wit hek over het pad scherp rechtsaf, via opnieuw een bospad
29. Dit pad geheel aflopen, bij een bankje links aanhouden
30. Aan het eind eerst een fietspad en daarna een klinkerweg oversteken, daarna het volgende bos in met het bordje 'Kapperbos', eveneens van Het Geldersch Landschap
31. Na circa 50 m rechtsaf. In deze richting doorlopen tot een splitsing met op de kop een houten bankje
32. Bij het bankje links aanhouden en met de bocht mee naar rechts. Daarna tweede zijpad schuin naar links, voorlangs een voormalige (Duitse) commandobunker naar een klinkerweg
33. Op de klinkerweg rechtsaf en doorlopen tot aan een parallelweg bij een drukke verkeersweg (Rijksstraatweg). Hier rechtsaf en bij de oversteek linksaf, de verkeersweg oversteken.
34. Aan de overzijde rechtdoor, via een fietspad langs een zijweg van de drukke verkeersweg (Kapperallee, een benzinepomp op de hoek)
35. Fietspad aflopen tot aan het riviertje De Berkel. Daarna aan de overzijde linksaf, over het pad langs de oever
36. Pad langs de oever volgen tot aan het witte bruggetje dat u al op de heenweg tegenkwam.

37. Linksaf over het bruggetje, daarna de drukke verkeersweg oversteken en doorlopen (Kerkpad)
38. Aan het eind rechtsaf (Rijksstraatweg). De wandeling eindigt op de parkeerplaats bij de kerk.

Praktische informatie

Start- en eindpunt

de parkeerplaats achter de Martinuskerk in Warnsveld (Kerkplein)

Horeca

Restaurant De Pauw, aan de andere kant van de Martinuskerk

Hoe er te komen

Per fiets: vanaf het station Zutphen eerst de straat recht tegenover het station in, aan het einde linksaf en doorrijden tot aan verkeerslichten. Daar rechtsaf en bij volgende verkeerslichten linksaf (Warnsveldseweg). De Warnsveldseweg geheel affietsen. Aan het eind een druk kruispunt met stoplichten oversteken (Den Elterweg). Voor de kerk rechts aanhouden. Totale afstand 1,8 km, ongeveer 12 minuten fietsen.

Met het OV: vanaf Station Zutphen met de buurtbus 193. Uitstappen bij de Martinuskerk van Warnsveld. Deze bus rijdt niet in het weekend. Op dergelijke dagen kunt u ook lijn 83 nemen en uitstappen bij halte 'Oude Begraafplaats'. U ziet bij het uitstappen de kerk van Warnsveld al liggen in de rijrichting van de bus. De afstand tot de kerk is ongeveer 500 m. Vlak voor de kerk rechts aanhouden (Kerkplein). Raadpleeg 9292ov.nl voor de vertrektijden.

Met de auto: oriënteert u zich op het oude deel van Warnsveld (postcode 7231 KN). Voor de kerk rechts aanhouden. U parkeert achter de kerk.

Achtergrondinformatie

Warnsveld in het kort

Warnsveld wordt voor het eerst vermeld in 1121, als de Bisschop van Utrecht de kerk van Warnsveld schenkt aan het kapittel van St. Pieter in Utrecht. Opgravingen tonen aan dat er in de 9de eeuw al boerderijen in de huidige dorpskern stonden. Iets verderop in Warnsveld, rond het Abersonplein, zijn bij archeologisch onderzoek diverse boerderijen uit de 11de eeuw teruggevonden. Kortom: niet alleen Zutphen, ook Warnsveld heeft een lange (agrarische) geschiedenis.

In meer recente tijden was Warnsveld een dorp met tientallen winkels en een aantal tuinderijen in de oude dorpskern. Ook dat is helaas verleden tijd, maar de sporen ervan zijn in de Schoolstraat en de Rijksstraatweg nog goed te zien. In de dorpskern staan diverse boerderijachtige panden en veel woningen waarin de vroegere winkelpui nog herkenbaar is. Maar Warnsveld was ook een groene omgeving waar de notabelen van Zutphen graag hun woonstee vestigden. Er verrezen rond de kerk en verderop aan de Rijksstraatweg veel aanzienlijke huizen en ook, al in 1917, een grote groene villawijk. In de jaren na de oorlog ontstonden grote nieuwbouwwijken ten zuiden van 'het oude dorp', mede ten behoeve van de woningzoekenden uit Zutphen en verder. Deze wandeling laat u vooral de oude dorpskern zien.

Oude panden en een monumentale tuin rond de kerk

In de tijd dat Zutphen was afgeschermd door een stadsmuur waarvan de poorten om 10 uur 's avonds sloten, was Warnsveld een geliefde en soms noodzakelijke overnachtingsplaats voor reizigers uit het oosten. Rond de kerk ontstonden minstens vier boerderij-herbergen, die zich later ontwikkelden tot voorname huizen. Deze bestaan nog steeds. Het waren achtereenvolgens: Huis Alpha (aan de Zutphense kant vóór de kerk), Huis Welgelegen (tegenover het parkeerterrein), De Pauw (aan de andere kant van de kerk aan de Rijksstraatweg, ook nu nog een restaurant) en De Hof (naast De Pauw). Achter het Huis Welgelegen ligt nu de Overtuin, een monumentale tuin uit 1832. In deze tuin staat een aantal bijzondere bomen, waaronder Nederlands oudste honingboom. In 1897 werd de tuin aangekocht door de bewoners van Huis Alpha aan de andere kant van de straat. Zo ontstond de naam 'Overtuin'. De tuin is met enige regelmaat op zaterdagen voor het publiek geopend.

Het Kerkpad

Het Kerkpad liep vóór de aanleg van het Twentekanaal vanaf de herberg 'De Laatste Stuiver' aan de Rustoordlaan in Eefde naar de Martinuskerk in Warnsveld. De protestantse boeren uit Eefde gingen via dit pad ter kerke. Het karakteristieke witte bruggetje wordt daarom ook wel de 'Kerkvonder' of de 'Warnsveldse vonder' genoemd. Een vonder is een voetgangersbruggetje.

Huis Den Dam

De eerste betrouwbare vermelding van Huis den Dam dateert uit 1399, wanneer Gijsbert van Nettelhorst het huis opdraagt aan Johan van der Capellen, beide bekende namen in de Achterhoekse landadel. Deze bron geeft tevens aan dat het huis eerder in bezit is geweest van Evert van den Damme, waarschijnlijk ook de naamgever van het huis. Vermoedelijk werd het huis verwoest in 1583 toen de Spanjaarden de stad Zutphen (opnieuw) innamen. Waarschijnlijk met opzet, want de Van der Capellens waren in die tijd namelijk uitgesproken sympathisanten van de Oranjes. Het huis is herbouwd in 1600 en zowel in 1765 als in 1875 ingrijpend verbouwd. De huidige classicistische vorm dateert uit 1924.

Huis De Voorst

Huis De Voorst is eigendom van Stichting Het Geldersch Landschap en Kasteelen. De naam is afgeleid van het oud-Nederlandse woord 'Foreest', dat 'koninklijk bos' betekent en verwant is aan het Engelse woord 'forest' en het Duitse 'Forst'.

Huis en landgoed zijn opgericht door Arnold Joost van Keppel. Deze jonker was een goede vriend (en volgens historici de geliefde) van Prins Willem III. De bouw van het huis en de aanleg van de paleistuin zijn voor hem door de Prins gefinancierd. Om de Prins te gerieven is het Huis rond 1700 gebouwd als een (verkleinde) kopie van Paleis Het Loo in Apeldoorn. Op het toegangshek prijken vier 'oranjebomen', als teken van verbondenheid met het koningshuis. De tuinarchitect van Willem III zorgde voor de aanleg van de bijbehorende geometrische tuinen, waardoor het Huis de bijnaam 'Het Versailles van de Achterhoek' kreeg. Huis De Voorst raakte later in verval en de tuinen werden omgezet in de sierlijkere Engelse landschapsstijl. In 1943 brandde Huis De Voorst tijdens werkzaamheden af, waarna het in latere jaren weer werd opgebouwd.

Arnold Joost had in Zutphen overigens een slechte naam. Om zijn fonteinen te laten sproeien had hij zo veel water nodig dat de stadswatermolens in Zutphen bij gebrek aan

water stilvielen. Op 27 april 1703 trok een legertje Zutphense burgers ten strijde tegen de Heerlijkheid De Voorst en vernielden daarbij een aantal bruggen en waterwerken. De plunderingen passen in een golf van klein verzet tegen de almacht van Willem III (waar Arnold Joost mee werd geassocieerd), een burgerprotest in Oost-Nederland dat bekend staat als de 'Plooiërijen'.

Huis 't Velde

Huis 't Velde heeft een veel oudere geschiedenis dan Huis De Voorst. Het wordt al genoemd in 1326, hoewel het huidige gebouw is gebouwd rond het begin van de 16de eeuw. Daarbij zijn overigens delen van zijn Middeleeuwse voorganger gebruikt, die nog steeds in het gebouw zijn te zien. Het landgoed is in de loop der eeuwen verschillende malen van eigenaar veranderd. Daarbij veel bekende adellijke namen zoals Bentinck, Leerink, Van Keppel (die in zijn tijd ook eigenaar was van de landgoederen Den Dam en De Voorst), Van Lawick, Van Dorth en Van Heeckeren, allen uit de Achterhoekse landadel. Dat leverde soms bijzondere bewoners op, waaronder Theodor baron van Neuhoff, een Duitse avonturier die in 1736 werd gekroond tot koning van Corsica. Dat koningschap werd geen succes en al na enkele maanden moest hij het eiland weer ontvluchten. Hij kwam terecht in Huis 't Velde. Een andere was freule Judith van Dorth, in de tijd van de patriotten een felle voorstander van de Oranjes. De freule was enigszins excentriek en impulsief, en haar politieke activiteit als vrouw was voor die tijd ongewoon. Ze werd gevangen genomen, berecht en in 1799 geëxecuteerd. Daarmee was ze tot aan de Tweede Wereldoorlog de enige vrouw in Nederland die om politieke redenen is terechtgesteld.

Ook dit landgoed is sinds 1953 in het bezit van Stichting Het Geldersch Landschap en Kasteelen. Momenteel is het in gebruik als conferentieoord voor de nationale politie.